

здобувач 4-го курсу освітнього ступеня «бакалавр»,
Науковий керівник: **Дубовик О. Ю.**,
к. е. н., доцент кафедри фінансів
Одеський національний економічний університет

АНАЛІЗ РІВНЯ КОНТРАБАНДИ В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЇЇ МІНІМІЗАЦІЇ

Поняття контрабанди історично сформувалося разом із розвитком митної системи. Воно походить від італійського слова «contro – проти» та «bando – урядової постанови, закону». Контрабанда трактується, як незаконне переміщення через митний кордон держави товарів або інших предметів з ухиленням від виконання митних формальностей. Підґрунтям для розвитку контрабанди являлися країни, де запроваджувалися високі митні тарифи на імпортовані товари або країни, на яких накладалися торгові санкції. Це були перші поштовхи для активного розвитку контрабанди та інших негативних економічних явищ. [1, с. 395]

В умовах сьогодення існують певні причини, які сприяють розвитку контрабанди на території саме нашої країни, оскільки західна частина України територіально межує із країнами Європейського союзу, де діє принцип єдиної цінової та тарифної політики. Ми можемо спостерігати, що такі країни, як Польща, Словаччина, Угорщина мають нижчі ціни на товари та послуги, порівнюючи з цінами в нашій країні. Таким чином, наше населення намагається уникнути сплати мита на товари або інші предмети, які переміщуються через митний кордон, тим самим вони підвищують рівень контрабанди в Україні.

Загалом, розвиток контрабанди породжує та підвищує рівень суспільної небезпеки, адже вона порушує встановлений країнами порядок переміщення матеріально-товарних цінностей через кордон і спричиняє збитки для економіки держави та її культурної спадщини. Це, у свою чергу, зумовлює виникнення недобросовісної конкуренції на ринку, в якій безпосередньо перемагають товари іноземного виробництва, що реалізуються за демпінговими цінами. Тому наслідки від порушення та недотримання митно-тарифних відносин мають безпосередній вплив на економічну ситуацію, спричиняючи активний розвиток тіньового сектору.

В науковій практиці класифікують контрабанду за напрямками її здійснення, тобто за інструментарієм приховання від митного контролю; поза митним контролем; за розмірами та за численністю учасників. Здійснюючи контрабандні дії, суб'єкти використовують різноманітні способи, що передбачають підготовку, виконання і приховування незаконного переміщення через митний кордон, які можна розподілити на дві групи:

- фізичні методи - намагання приховати товар в іншому товарі; погрожування працівникам митниці для отримання дозволу на імпорт та

експорт контрабанди; перевезення дуже великої кількості товару, що дає змогу перемістити незначну частину контрабанди;

економічні методи - підкуп співробітників митниці за дозвіл на імпорт та експорт контрабанди; використання дипломатичного захисту, тобто товар має змогу ввозитись та вивозитись як дипломатичний багаж, який звільняється від митного огляду; заниження митної вартості товару, що переміщується через митний кордон тощо. [2, с. 211]

Наша країна – це сприятлива територія для активного розвитку контрабанди. З 2014 року на територію України з кожним роком ввозять все більше і більше контрабандних товарів. Обсяг контрабандних поставок в Україну з 2015 року по 2021 рік постійно має тенденцію до збільшення (рис. 1). В Україні існує та розвивається багато різноманітних контрабандних схем, наприклад «Поштова контрабанда», так звані «Майданчики», «Піджаки», «Порожняки», «Зеленка» тощо. [4, с. 111] Вони мають різні механізми дії, проте результат отримується один і той самий – уникнення оподаткування.

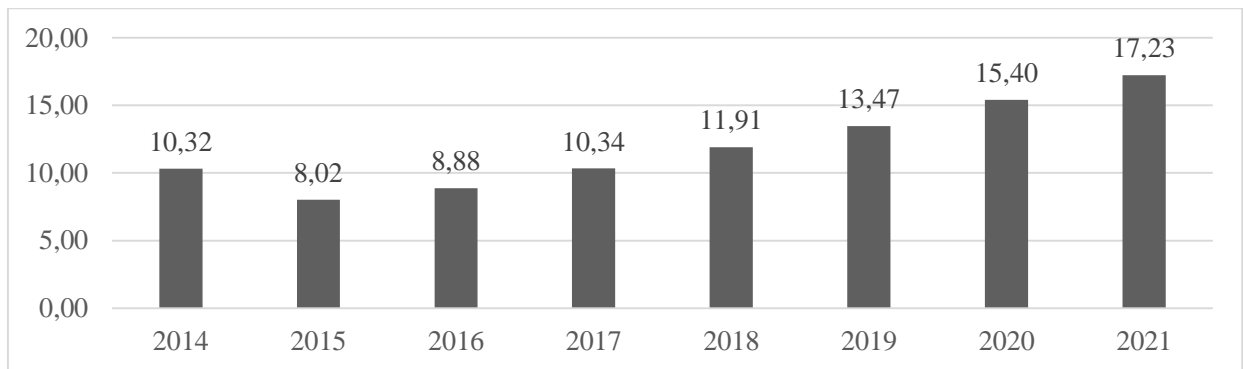

Рис.1. Обсяги контрабандних поставок в Україну, млрд. дол. [3]

В нашій країні існують проблеми, які забезпечують життєдіяльність контрабанди та розвиток даних схем. Тому можна виокремити наступні проблеми: наявність прогалин у законодавчій сфері, які формують відсутність інструментарію для боротьби з порушеннями митних правил; існування корупції на митниці та у прикордонній службі; низький рівень офіційної заробітної плати держслужбовців; відсутність відповідальності і покарання за вчинення протиправних дій щодо ухилення від митних формальностей.

Вважаємо за доцільне впровадити наступні рекомендації для зменшення рівня контрабанди в нашій країні:

- спрощення процедури митного оформлення та оптимізація ставок митних платежів з метою захисту внутрішнього ринку країни;
- встановлення ефективного контролю за діями митних та прикордонних органів з метою зменшення рівня корупції та запобігання розвитку контрабандних схем;
- забезпечення інноваційними технологіями митниці та прикордонні органи, відмова від паперових документів та проведення реформи щодо

цифровізації робочої діяльності працівників митниць та прикордонних пунктів пропуску вантажів;

- розвиток зовнішньоекономічних відносин з іншими країнами щодо запобігання розвитку контрабанди, участь у різноманітних програмах та вступ у міжнародні організації, які мають за мету мінімізацію її рівня;
- орієнтування на міжнародний досвід боротьби з контрабандою тощо.

Загалом проблема контрабанди полягає не у втратах бюджету країни, а у спотворенні внутрішнього ринку та принципів конкуренції, від чого страждає, в першу чергу, легальний бізнес. Тому вирішення цієї проблеми та мінімізація рівня контрабанди в Україні потребує комплексного підходу та запровадження реформування не лише механізму контролю на митниці і прикордонних службах, а й вирішення проблем в економічному та законодавчому секторі країни, які мають значно знизити рівень ухилення від оподаткування.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Крисоватий А. І., Герчаківський С. Д., Дем'янюк О.Б. та ін. Митна справа. Тернопіль : ВПЦ «Економічна думка ТНЕУ», 2014. 540 с.
2. Тимошенко А. В. Протидія контрабандним явищам в Україні: перспективи мінімізації. Вчені записки Університету «Крок». 2021. № 1 (61). С. 209-218.
3. Національна платформа малого та середнього бізнесу. Аналіз обсягів контрабанди в Україні: масштаби, прямі / непрямі втрати бюджету та економіки. URL: <https://platforma-msb.org/analiz-obsyagiv-kontrabandy-v-ukrayini-masshtaby-pryami-nepryami-vtraty-byudzhetu-ta-ekonomiky/> (дата звернення 20.11.2022).